

Campuskrant (Leuven), woensdag, 17 oktober 2007

De lingua franca als een bron van onrechtvaardigheid

*De eerste 'Lecture for the 21st century' is gepland voor 13 november, en kreeg als titel 'Linguistic Justice for Europe, Belgium and the World'. Aangezien wij er totaal geen idee van hebben welke lading deze vlag dekt, of zelfs in welk vakgebied we de lezing moeten situeren (rechten? taalkunde? politieke wetenschappen?), vragen we het maar meteen aan de spreker zelf, professor **Philippe Van Parijs**, verbonden aan de UCL, de K.U.Leuven en Harvard.*

Professor Van Parijs: "Ik beschouw mezelf als een filosoof. Maar aangezien ik de verantwoordelijke ben van een leerstoel in economische en sociale ethiek, werk ik in de praktijk vaker samen met economen, politieke wetenschappers, taalkundigen en andere sociale wetenschappers dan met filosofen. Ook in mijn lezing zal ik trachten verschillende wetenschappen te combineren. Ik werk momenteel aan een boek getiteld *Linguistic Justice for Europe and for the World*, dat binnenkort uitgegeven wordt bij Oxford University Press in dezelfde reeks als mijn vorige boek, *Real Freedom for All*. Ik zal in mijn lezing enkele van de centrale inzichten uit dat nieuwe boek aansnijden, en daarbij België als voorbeeld gebruiken."

Een onrechtvaardige lingua franca

"Mijn uitgangspunt is dat talen ongelijk zijn in status en verspreiding, en dat is meer dan ooit het geval nu het Engels, als eerste taal ooit, een wereldwijde lingua franca is geworden. Om verschillende redenen denk ik dat we dat proces van convergeren naar één taal die iedereen kent, ook al is het dan als tweede of derde taal, eerder moeten koesteren dan ons ertegen te verzetten. Maar het feit dat die lingua franca de moedertaal is van sommige mensen, is een bron van onrechtvaardigheid in drie verschillende betekenissen: in de zin van 'free riding', in de zin van ongelijke opportuniteit en in de zin van ongelijke waardigheid."

"Wat bedoel ik hiermee? 'Free riding', een gratis ritje zeg maar, is onrechtvaardige samenwerking: de lingua franca is een publiek goed dat ons allen de mogelijkheid geeft om over grenzen heen te communiceren. Maar wie die lingua franca als moedertaal heeft, kan van dit voordeel genieten zonder dat hij er zelf moeite voor hoeft te doen. Hij krijgt als het ware een gratis ritje aangeboden door degenen die zich de inspanning moeten getroosten een tweede taal te leren. Is dat niet oneerlijk? 'Ongelijke opportuniteit' is distributieve onrechtvaardigheid. Wie van bij zijn geboorte 'uitgerust' is met een taal waar veel vraag naar is, heeft een groot voordeel op een arbeidsmarkt die in toenemende mate internationaal is. Is dat niet oneerlijk? 'Ongelijke waardigheid' is wat je een onrechtvaardigheid op het vlak van erkenning zou kunnen noemen. Collectieve identiteiten zijn nauw verbonden met moedertalen. Een systematisch privilege verlenen aan één van die talen leidt uiteindelijk tot het degraderen, ja zelfs het vernederen van de identiteiten verbonden met de 'inferieure' moedertalen."

Zal professor Van Parijs ook oplossingen voor deze problemen voorstellen? "Jazeker. Ik zal bijvoorbeeld aanvoeren dat het plunderen van het internet misschien het meest realistische antwoord is op het 'gratis meedelen' van Engelstaligen; dat het verbieden van nasynchroniseren van buitenlandse films en het aanmoedigen van ondertiteling voor een deel een antwoord kan bieden op de distributieve onrechtvaardigheid die ontstaat door de dominantie van het Engels; en dat het taalterritorialiteitsbeginsel het enige ernstige antwoord is op onrechtvaardigheid als ongelijke eerbied voor de verschillende talen."

Louvain of Leuven?

Er zullen heel wat internationale studenten in het publiek zitten. Heeft dat een invloed op de inhoud van de lezing? Van Parijs: "Zeker. In de eerste plaats omdat ik de persoonlijke ervaringen van studenten, oud-studenten en docenten met een internationale achtergrond bij mijn lezing wil betrekken. Ik zal zeker ook wijzen op de universele aard van de besproken kwesties, ik wil duidelijk maken dat ze over de hele wereld opduiken. En ten slotte beschouw ik het ook als mijn taak om een internationaal publiek te laten kennismaken met het taalconflict dat al meer dan een eeuw het Belgische politieke debat beheerst, en dat een diepgaande impact heeft gehad op de geschiedenis van Leuven zelf. (Tussen haakjes: Zal ik het in het Engels over 'Leuven' of over 'Louvain' moeten hebben?) Dat is op zijn zachtst gezegd delicate materie voor een Franstalige Belg die in Leuven en Louvain-la-Neuve lesgeeft."

Wat vindt professor Van Parijs van het initiatief van een Engelstalige versie van de 'Lessen'? "Om redenen die nauw aansluiten bij het thema van mijn les, geloof ik dat dit een verdere stap is in de goede richting, vooral als de lessen zich niet uitsluitend richten op een ghetto van buitenlandse studenten, maar ook op een hoogopgeleid Vlaams publiek, dat vandaag de dag zelf meer beslagen is in het Engels dan het vroeger in het Frans was. Tegelijk is het van groot belang, en daar zal ik het in mijn lezing ook over hebben, dat men de plaatselijke talen blijft gebruiken voor een significant deel van het hoger onderwijs en van de hogere cultuurbeleving. Het mag dus niet de bedoeling zijn dat de 'Lectures for the 21st century' de 'Lessen voor de 21ste eeuw' uiteindelijk zullen vervangen, eerder dat ze ze aanvullen en ondersteunen..."